

23.10.2006

Dnro 1287/4/05

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Liisa Nieminen

YHTEYDENPIDON RAJOITTAMINEN JA ERISTÄMINEN KOULUKODISSA

1 KANTELU

Kantelija pyysi 21.4.2005 päivätyssä kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan - -
- sosiaaliviranomaisten menettelyä hänen huostaanottoasiassaan.

Lisäksi hän arvosteli kohteluaan Sippolan koulukodissa vuosina 2001–2003.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin - - - sosiaalitoimistosta kantelijan huostaanottoa ja sijoitusta koskevat päätökset, huoltosuunnitelmat ja muitakin asiaa koskevia asiakirjoja.

Niistä käy ilmi, että kantelija otettiin kiireellisesti huostaan lastensuojelulain 18 §:n perusteella 10.8.2001 sen jälkeen kun - - - keskussairaalan nuorisopsykiatri oli tehnyt hänestä lastensuojeluilmoituksen 17.5.2001. Sosiaalilautakunta otti hänet 28.8.2001 huostaan lastensuojelulain 17 §:n nojalla ja sijoitti hänet sijaishuoltoon Sippolan koulukotiin. Kantelija tai hänen vanhempansa eivät vastustaneet huostaanottoa eikä sijoitusta Sippolan koulukotiin.

Lisäksi hankittiin Sippolan koulukodin lausunto ja selvitys. Lausunnossa tuotiin esiin muun muassa, että koulukotiaikana kantelijan ongelmat liittyivät joihinkin kotilomiin ja hänen kehityksensä kannalta haitallisiksi tai vahingollisiksi arvioituihin sosiaalisiin suhteisiin, joiden vuoksi koulukodin johtaja teki yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksen ajalle 19.3.2003–7.4.2003. Lisäksi kantelija oli selvityksen mukaan ollut kaksi kertaa koulukodin eristyshuoneessa määräaikaisesti eristettynä karkumatkaan ja luvattomaan poissaoloon liittyvän pysäyttämisen ja vahingollisen käyttäytymisen estämisen vuoksi.

Koulukodin selvityksestä käy ilmi, että johtajan tekemästä kantelijan yhteydenpidon rajoittamista koskevasta päätöksestä puuttuivat perustelut, vaikka niistä oli keskusteltu kantelijan kanssa. Samoin kiinnitettiin huomiota siihen, että hänen eristämisestään 19.3.2003 ei tehty päätöstä, kuten lastensuojelulaissa ja -asetuksessa edellytetään. Lisäksi selvityksessä todettiin, että myöhemmin

tilannetta arvioitaessa voidaan tehdä sellainen johtopäätös, että eristämistilanteessa valittu toimintatapa olisi pitänyt harkita toisin.

Selvityksessä tuotiin vielä esiin, että vuoden 2004 aikana Sippolan koulukodissa on otettu käyttöön kokonaan uudet toimintaohjeet ja lomakkeet koskien kaikkia lastensuojelulain mukaisia rajoittamistoimenpiteitä. Tähän on liittynyt myös henkilökunnan rajoittamistoimenpiteitä koskeva perehdytys. Lisäksi laitoksessa on valmistettu kriisitoimintaohje ja toimintaohje kiusaamistilanteissa. Myös eristämisen fyysiset olosuhteet ovat laitoksessa tehdyn remontin myötä huomattavasti muuttuneet.

Kantelija antoi vastineen 7.12.2005.

3

RATKAISU

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että kantelijan huostaanotossa ei ole ilmennyt aihetta epäillä lainvastaista tai virheellistä menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä. Huostaanotto tapahtui lastensuojelulain edellyttämällä tavalla. Koska huostaan otettu lapsi tai hänen vanhempansa eivät vastustaneet huostaanottoa, ei sitä ollut tarpeen alistaa lääninoikeuden vahvistettavaksi. Asiakirjoista voin päätellä, että vanhempia ja lapsia on kuultu huostaanoton ja sijoituksen osalta sillä tavoin kuin lastensuojelulain 17 §:ssä edellytetään ja että muitakin menettelytapaa koskevia määräyksiä on noudatettu.

Sen sijaan katson Sippolan koulukodin johtajan menetelleen lainvastaisesti siinä, että hän ei vastoin lastensuojelulain 25 §:n vaatimuksia perustellut yhteydenpidon rajoittamisen (19.3.2003–7.4.2003) syitä tarkemmin rajoittamista koskevassa päätöksessään. Lisäksi 19.3.2003 tapahtunut eristäminen ei ole tapahtunut lastensuojelulain 32 §:ssä ja lastensuojeluasetuksen 10–12 §:ssä edellytetyllä tavalla, eikä eristämisestä edes tehty nimenomaista päätöstä.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa turvataan perhe-elämän suoja, mihin kuuluu myös oikeus pitää yhteyttä läheisten ihmisten kanssa. Sama turvataan myös Suomen perustuslain 10 §:ssä. Noita oikeuksia rajoitettaessa lastensuojelulaitoksessa on asiasta aina tehtävä nimenomainen valituskelpoinen päätös, josta käy ilmi myös millä perusteella rajoituksia on tehty. Hyväksyttävät perusteet on lueteltu lastensuojelulain 25 §:ssä. Oikeus saada oikeuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen käsiteltäväksi turvataan puolestaan perustuslain 21 §:ssä.

Eristämisellä puututaan perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattuun henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Sen takia on tärkeää, että eristäminen tapahtuu vain laissa säädetyin perustein ja menettelymuodoin.

Pidän kuitenkin myönteisenä sitä, että koulukodissa on vuonna 2004 otettu käyttöön uudet toimintaohjeet ja lomakkeet yllä mainittuja tilanteita varten.

Marraskuun alussa tänä vuonna tulee voimaan lastensuojelulain muutos (2006/583), jonka myötä edellä mainitut yhteydenpidon rajoittamista ja eristämistä koskevat säännökset täsmentyvät entisestään.

Mitä tulee kantelijan vahingonkorvausvaatimukseen, totean, että oikeusasiamies ei voi velvoittaa viranomaista vahingonkorvauksiin, vaan se on yleisen tuomioistuimen asia.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä esittämäni käsityksen Sippolan koulukodin menettelyn lainvastaisuudesta koulukodin tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän koulukodille jäljennöksen tästä päätöksestäni.